

TIPY A ZAJÍMAVOSTI pro děti i dospělé

NEOBVYKLÉ VELIKONOCE TRADIČNĚ

Jak si je užít spolu i z domu
a nezbláznit se!

CENTRUM
BOHUSLAVA
MARTINŮ

www.cbmpolicka.cz

NEOBVYKLÉ VELIKONOCE TRADIČNĚ

*Chceme vás povzbudit, nerezignujte na Velikonoce.
Užijte si je neobvykle, přesto svátečně, tradičně a v rodinném kruhu.
(Ušetříte na koledě 😊).*

Kolektiv Městského muzea a galerie Polička

VELIKONOCE – SVÁTKY JARA slaví lidé od nepaměti. Příroda se probouzí, i když ji lidé nepozorují, i ve válečném či epidemickém stavu, v dobách hojnosti a moderního života.

Velikonoce znamenají nový život pro přírodu, jarní termín si k největším svátkům vybrali židé a později i křesťané. Ti jako připomenutí smrti Ježíše Krista a oslavu jeho vzkříšení. Velikonoce = Velká noc je noc z Bílé soboty na neděli velikonoční. Zahrnují více dnů než jenom pondělí, které získalo špatnou pověst.

HLAVNÍMI SYMBOLY jsou

VEJCE – KRASLICE – z vejce se rodí nový život a je potravou

POMLÁZKA – z živých svěžích prutů

MLÁĎATA – kuřátka, beránek

TRADIČNÍ POKRMY, které dodávají sílu

LIDSKÁ POSPOLITOST

***At' následující stránky neslouží jako inspirace jen dětem a maminkám,
protože ty jsou obvykle nositelkami rodinné tradice, ale nám všem.***

***Přejeme Vám jen to nejlepší,
at' máte doma pohodu největší.***

KVĚTNÁ NEDĚLE – 5. dubna 2020

Popis a tradice – To je ten pravý začátek jara. V kostele se světí jívové kočičky – naše první květy. Děti obcházejí hospodáře se zeleným stromkem, kterému se říká „létečko“. Bylo zdobeno barevnými vyfouknutými kraslicemi, vystříhanými kytičkami, stuhami, svatými obrázky apod.

Koleda

**Smrt vynesem za lesem, nové leto přinesem.
Fijala, růže, kvísti nemůže, až jí milý Pánbu pomůže.**

Ó ty svatá Marketo, dej nám dobré léto

Na pšeničku, na žito

At' je můžem žíti a Boha chváliti.

Svatej Jiří, svatej Ján **po věnečku** veze nám.

Nám, nám, nám, mládencům a pannám.

Podle Jitřenky z r. 1894

Pokrm

Na Květnou neděli se nemělo nic péci, aby se nezapekl květ stromů.

Květinové mohou být však vaše talíře, hrnečky nebo ubrus.

Výtvarná aktivita – NENÍ KOČIČKA JAKO KOČIČKA

V přírodě už vrby odkvétají, ale vám můžou kočičky vyrůst z obtisku prstu nebo z vatové kuličky.

Výtvarná aktivita – KYTIČKOVÁ DEKORACE

Připravte si barevné papíry a postupujte dle obrázku.

TIP – Květy můžete stříhat jakékoliv a zásobit se jimi. Přilepte je na zelenou jehličnatou či pučící listnatou větev nebo na stálezelené rostliny v květináči. (Zabavte se tím do škaredé středy.)

ŠKAREDÁ ČILI SAZOMETNÁ STŘEDA

Popis a tradice – Je to den Jidášovy zrady. Říká se, že se na Ježíše škaredil. Jméno Sazometná má od vymetání sazí z komína. Kdo se v ten den mračí, bude se prý mračit každou středu v roce.

Takže se usmívejte!

Pokrm – TRHANCE

I jídlo má vypadat nepovedeně. Nejlepší příležitost, jak děti nechat připravit samostatně třeba placky, palačinky nebo bramboráčky a pochválit je, i když se jim nepovedou.

Aktivita – VYRÁBĚNÍ VELIKONOČNÍCH KARTIČEK – PŘÁNÍČEK

Budte pozitivní ve smyslu nálady. Dokreslete podle vzoru nebo své vlastní fantazie, vybarvěte a rozstříhejte přáníčka z přílohy emailu.

TIP – Udělejte radost blízkým, známým a sousedům a v rámci procházky jim nastrkejte přáníčka do schránky. Přáníčka můžete i vyfotit a sdílet a posílat pomocí moderních technologií!

ZELENÝ ČTVRTEK

Popis a tradice – Poslední den, kdy jsou slyšet kostelní zvony, poté utichnou až do Bílé soboty (odlétají do Říma). V těch dnech chodí děti po vsi s klapačkami a řehtačkami. Zelený čtvrtek je také dnem poslední večeře Ježíše Krista, při ní jedl hořké byliny. Proto se jedí zelené pokrmy.

TIP - Zkuste si s dětmi klepat, hrkat a řehtat na cokoli, co doma najdete – v kuchyni toho bude dost 😊

Pokrm – „NĚCO ZELENÉHO“ a „JIDÁŠE“

<https://www.testovanonadetch.com/aktivita/0790-7-receptu-pro-zeleny-ctvrtek>

Tradiční pečivo „jidáše“. Pečou se ze sladkého kynutého těsta a všelijak se zamotávají. To zvládne každé dítě. Když na těstě uděláte uzel a jeden konec rozříznete, vznikne ptáček. Aby bylo pečivo lesklé a hladké, potřete je vajíčkem až tak po 3 minutách pečení. Hotové se pokapávají medem a prý ochrání proti hmyzímu štípnutí.

Aktivita – „NĚCO ZELENÉHO“ a „JIDÁŠE“

Do vajíčkové skořápky dejte hlínu nebo vatu a zasejte semínka řeřichy nebo pšenice. Podobně poslouží seříznutá plastová lahev. Osení vám sice nevzejde do Velikonoc, ale i po nich vám bude užitečné – do polévky.

Když vám nějaký jidášek ztvdne, udělejte z něj zápich do květináče. Nebo malé ptáčky a točenice upečte z tužšího těsta, třeba i jako perníčky, a poslouží jako další dekorace.

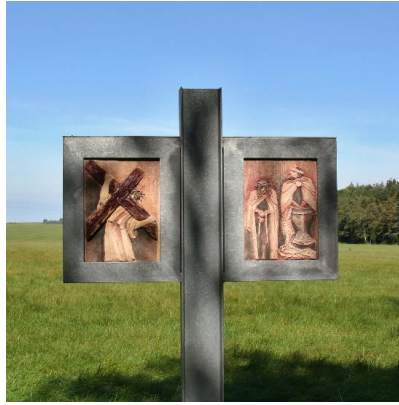
VELKÝ PÁTEK

Popis a tradice – Je to den soudu a ukřižování Ježíše Krista. Křesťané si připomínají jeho utrpení procházením křížové cesty a přísně se postí.

Lidové zvyky se zaměřují na úctu k přírodním živlům – k vodě a k zemi. Před východem slunce se děvčata chodila opláchnout vodou z potoka, aby jim nenaskákaly pihy. Hlína má odpočívat.

Poslechněte si legendu z Horácka:

*Když Pán Ježíš zemřel na kříži, tekla jeho krev na zem pod křížem.
Slepice tam přišly a zobaly. Proto o Velikonocích snášejí červená vejce*

TIP – Dobrá zpráva! – na velký pátek se nesmí prát prádlo (máčelo by se v Ježíšově krvi)

Pokrm – Špatná zpráva! NIC ☺

Nebo si připravte jediné jídlo dne. A to hustou POLÉVKU z toho, co dům dá. Nejčastěji se jedla bílá zelňačka s bramborami, bez uzenin.

Dobrodružná aktivita – Pokud chcete najít POKLAD, hledejte ho právě na Velký pátek (trochu pohanských zvyků neuškodí ☺). Udělejte dětem šipkovanou za pokladem (pozor, jde to i doma ☺). Pokud na vás lezou chmury, nebraňte se jim, přemýšlejte o nich a popovídejte si.

BÍLÁ SOBOTA

Popis a tradice – Bílá sobota má jméno podle bílého šatu nově pokřtěných lidí při večerní bohoslužbě tento den. Je to symbol nového začátku, nevinnosti, začátku s čistým štítem. Po čtyřiceti dnech půstu je třeba dokončit přípravy na nejslavnější den – neděli.

Doma je třeba barvit a zdobit vajíčka a plést pomlázky z vrbového proutí, upéci pokrmy...

Pokrm – MAZANEC a VELIKONOČNÍ NÁDIVKA

<https://www.ceskevelikonoce.cz/velikonocni-menu/>

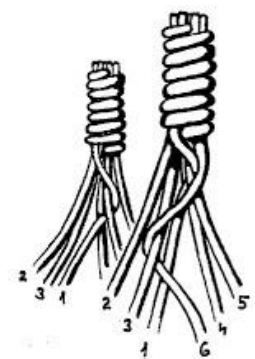
Oba pokrmy jsou staré a symbolické. Obsahují mnoho vajec, másla, vzácnější bílou mouku. Mazanec je mastný, „mazaný“, kynutý bochánek, jeden z nejstarších druhů pečiva. Je to vlastně bílý chleba a chleba je každodenní potrava. (O Vánocích má stejnou funkci vánočka.) Nádivka, „hlavička“, „hlavnička“ je z pečiva a vajec a také z masa, které po půstu dodá sílu, a z čerstvých zelených bylin. Nádivku můžete podávat místo chlebíčků.

Výtvarná aktivita – ZDOBENÍ KRASLIC

Už je čas omalovat vajíčka, techniku si zvolte podle svých možností a schopností. Slovo kraslice znamená „krásnyj“ = červený, takže základní barvou bývala červená. Jako symbol života sloužila vždy vejce plná, později i vyfouknutá barevná.

TIP – Nejrychlejší barvení vejčků je takové, když do barvy ponoříte celé syrové vejce, a pak ho opatrně vyfouknete. Už vyfouknutá skořápka se v barvě totiž neponoří.

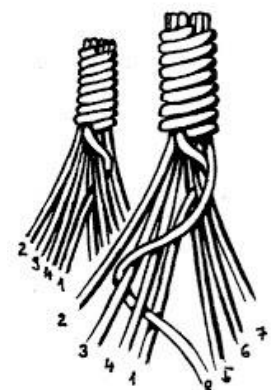

Aktivita – PLETENÍ POMLÁZKY

Pokud jste to ještě nedělali, návody hledejte na internetu nebo si nechte poradit zkušeným koledníkem. Když se vám tento pletenec nepovede, poříďte si alespoň čerstvý prut se stuhou.

TIP – Pomlázka „pomlazuje!“, proto musí být upletena z mladých vrbových proutů! Jejich síla přechází do všech vymrskaných osob. Cílem bylo vyhnat nemoci, prašivinu, udržet mládí a krásu všech.

A to dnes obzvláště potřebujeme!

BOŽÍ HOD VELIKONOČNÍ 12. DUBNA 2020

Popis a tradice – Nastala neděle vzkříšení! Den oslav, radosti, hodování. A k tomu patří dobré jídlo snědené u svátečně prostřeného rodinného stolu z nejlepšího nádobí. Jídelníček je bohatší a jeho složení vyplývá z tradice.

Bylo zvykem, že hlava rodiny rozdělila jedno vařené vajíčko (nejlépe kraslici) a podala každému členu rodiny, aby ve světě nezabloudil a našel cestu domů.

Pokrm – PIŠKOTOVÝ BERÁNEK

Ten se stal tradičním velikonočním pokrmem až ve 20. století po vzoru města. Ale beránek je symbolem jara i křesťanských a židovských Velikonoc od prvopočátku.

Výtvarná aktivita – BERÁNEK A ZDOBNÍ VAJÍČEK BUBLINKOVOU FOLIÍ

TIP – Zaspívejte si jarní písničku. A naučte se s dětmi velikonoční koledu, budete ji přeci zítřka potřebovat.

<http://www.vasedeti.cz/rodina-a-vztahy/tradice-a-zvyky/velikonocni-koledy-a-basnicky/>

Velikonoční pro holky
Kropenatá slepička
snesla bílá vajíčka,
obarvím je, vymaluji,
všechny chlapce podaruji,
pentličky si nastříhám,
na pomlázku jim je dám.

Pomlázka
Upletl jsem pomlázku,
je hezčí než z obrázku,
všechny holky, které znám,
navštívím a vymrskám.
Než mi dají vajíčko,
vyplatím je maličko.

VELIKONOČNÍ PONDĚLÍ

Popis a tradice – Je to červené pondělí. Červená je barva života, radosti. Zvyky jsou lidové. Chlapci chodí koledovat a dostanou od děvčat kraslice. Tyto zvyky zhusta upadají. Vratme se proto k dávnější praxi. Ještě v 19. stol. se šlehali navzájem muži a ženy, děti, jak holky, tak kluci; hospodář vyšlehal dobytek.

Koledovat se pak chodívало také v úterý, příští neděli zase do sousední vesnice, ke vzdálenějším příbuzným, nebo koledovala děvčata. Koleda má trojí význam, je to básnička či písnička, je to jídlo, které za její přednesení dostaneme, i samotná občůzka.

TIP – **NAJDĚTE VHODNÝ ZPŮSOB KOLEDOVÁNÍ:** zdraví potřebuje každý člen rodiny, jemně se vymrskujte pomlůzkou nebo prutem navzájem. V tom nám nebrání ani karanténa. Odložte občůzku o týden. Koledujte zvláště u svých prarodičů pomocí moderních technologií. At děti přednesou koledu do telefonu. Nejdůležitější je přeci komunikace.

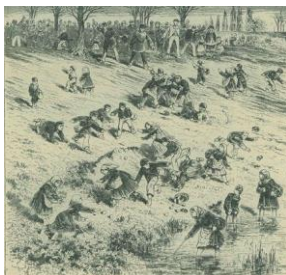
Pokrm – **VAJÍČKA** na tisíc způsobů

Výtvarná aktivita – **ZAJÍČEK Z RULIČEK**

Aktivita pohybová – Inspirujte se německými nebo anglickými Velikonocemi a poschovávejte dětem čokoládová vajíčka po domě nebo po zahradě, kde je poztrácel velikonoční zajíček. Hledání je bude určitě bavit a také si svoji koledu zaslouží

Naši předci znali mnoho **obyčejů a her s vejci**, ale do dnešní doby se moc nehodí. Vejce se házela přes střechu, aby bylo vysoké obilí. Zakopávala se do pole, aby byly nalité klasy. Válela se z kopce a soutěžilo se, čí vejce se dokutálí nejdál.

Připravilo Městské muzeum a galerie Polička